Ulkoministeriö Perusmuistio EU/929/2023-UM-2

Wilska Kent 26.7.2023

Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi yleistä tullietuusjärjestelmää (GSP) koskevan asetuksen (EU) N:o 978/2012 voimassaolon jatkamiseksi

Kokous

Eduskuntatunnus

U 51/2011 vp

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

EU:n nykyinen yleinen tullietuusjärjestelmä (GSP) perustuu asetukseen (EU) N:o 978/2012, ja sitä sovelletaan 31.12.2023 asti. GSP-järjestelmä on yksi tärkeimmistä EU:n välineistä, joilla autetaan kehitysmaita integroitumaan maailmantalouteen kaupan kautta, vähennetään köyhyyttä ja tuetaan kestävää kehitystä edistämällä keskeisiä ihmisoikeuksia ja työntekijöiden oikeuksia, ympäristönsuojelua ja hyvää hallintotapaa.

Komissio antoi 22.9.2021 ehdotuksen nykyisen GSP-järjestelmän uudistamisesta (COM(2021) 579 final). Uusi asetus korvaisi aikaisemman. Asetusehdotusta on käsitelty valtioneuvoston kirjelmässä U 66/2021 vp. Neuvotteluja asetusuudistuksesta on käyty syksystä 2021 alkaen. Kun kolmikantaneuvotteluissa neuvoston, Euroopan parlamentin ja komission välillä ei heinäkuussa 2023 päästy yhteisymmärrykseen, päätti komissio antaa ehdotuksen (COM(2023) 426 final) nykyisen voimassa olevan GSP-asetuksen (N:o 978/2012) soveltamisen jatkamisesta. Komission mukaan on riski, ettei yhteisymmärrystä uudesta asetuksesta saada aikaan ennen nykyisen asetuksen voimassaolon päättymistä. Ilman nykyisen asetuksen soveltamisen jatkamista tai uuden asetuksen hyväksymistä ennen vuoden 2023 loppua, poistettaisiin kehitysmailta (pois lukien vähiten kehittyneet maat) GSP-järjestelmän piirissä niille myönnetyt tulliedut. Ehdotuksen mukaan nykyisen asetuksen voimassaoloa jatkettaisiin 31.12.2027 asti. Jos uudesta asetuksesta kuitenkin sovitaan sitä aikaisemmin, tullaan nykyisen asetuksen voimassaoloa lyhentämään.

Komission ehdotuksella muutetaan ainoastaan asetuksen (EU) N:o 978/2012 soveltamispäivää. Ehdotusta käsiteltiin kauppapoliittisen komitean GSP-kokoonpanon epäviralisessa kokouksessa 20.7.2023, jonka jälkeen ehdotus oli kirjallisessa menettelyssä

24.7.2023, jossa yksikään jäsenmaa ei vastustanut ehdotusta. Euroopan parlamentin kansainvälisen kaupan valiokunta vahvisti neuvoston puheenjohtajamaalle, ettei parlamentin raportoijan laatimaan raporttiin ole tehty muutosesityksiä ja raportti suosittelee komission ehdotuksen hyväksymistä sellaisenaan.

Neuvoston puheenjohtaja on ilmoittanut vievänsä ehdotuksen I-kohtana Coreperiin 6.9.2023 ja lopullisesti neuvostossa päätettäväksi syyskuun alkupuolella.

Suomen kanta

Suomi kannattaa nykyisen GSP-asetuksen voimassaolon jatkamista ja komission ehdotuksen pikaista hyväksymistä.

Pääasiallinen sisältö

EU on myöntänyt vuodesta 1971 kehitysmaille tullietuuksia GSP-järjestelmällä. Järjestelmä koostuu seuraavista kolmesta järjestelystä:

Vakio-GSP matalan ja alemman keskitulotason maille. Sen avulla alennetaan tullimaksuja tai poistetaan ne kokonaan kahdessa kolmasosassa EU:n tullinimikkeistä.

GSP+ on kestävää kehitystä ja hyvää hallintoa edistävä erityinen kannustusjärjestely, jossa tullit alennetaan 0 prosenttiin yleisesti ottaen samoissa tullinimikkeissä kuin vakio-GSP:ssä. Se myönnetään heikossa asemassa oleville matalan ja alemman keskitulotason maille, jotka panevat täytäntöön 27 kansainvälistä yleissopimusta ihmisoikeuksista, työntekijöiden oikeuksista, ympäristönsuojelusta ja hyvästä hallinnosta.

EBA (Kaikki paitsi aseet) on vähiten kehittyneitä maita koskeva erityisjärjestely, jossa niille annetaan kaikkia tuotteita koskeva tulliton ja kiintiötön pääsy EU:n markkinoille aseita ja ampumatarvikkeita lukuun ottamatta.

Nykyinen järjestelmä perustuu asetukseen N:o 978/2012, ja sitä sovelletaan 31.12. 2023 asti. Ellei nykyisen asetuksen korvaavaa uutta asetusta anneta ennen kyseistä päivämäärää, vakio-GSP- ja GSP+ -järjestelyjen soveltaminen päättyy 1.1. 2024 alkaen. Näin ollen vakio-GSP- ja GSP+ -järjestelyihin kuuluvista kehitysmaista tulevaan tuontiin sovellettaisiin suosituimmuustulleja. Vähiten kehittyneistä maista tuleva tuonti kuuluisi kuitenkin edelleen EBA-järjestelyn piiriin, jolla ei ole päättymispäivää.

Komission ehdotuksen tarkoituksena on varmistaa jatkuvuus ja lainsäädäntömenettelylle tarvittava riittävä aika, jotta voidaan jatkaa nykyisten sääntöjen soveltamista ja välttää kehitysmaiden ja EU:n yrityksille aiheutuvat kielteiset taloudelliset seuraukset, jotka aiheutuisivat tullietujen poistamisen seurauksena.

Komissio ehdottaa nykyisen GSP-asetuksen voimassaolon jatkamista 31.12. 2027 asti. Näin saadaan riittävä aika seuraaja-asetuksen laatimista, siitä sopimista ja sen hyväksymistä varten niin, että yritykset ja edunsaajamaat saavat riittävästi aikaa valmistautua mahdollisesti tehtäviin muutoksiin. Komission ehdotuksella muutetaan ainoastaan asetuksen (EU) N:o 978/2012 soveltamispäivää.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Asetusehdotus perustuu Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 207 artiklaan, jossa vahvistetaan EU:n yhteinen kauppapolitiikka. Valtioneuvosto pitää oikeusperustaa asianmukaisena.

Yhteinen kauppapolitiikka mainitaan SEUT-sopimuksen 3 artiklassa yhtenä unionin yksinomaiseen toimivaltaan kuuluvana alana. Euroopan unionista tehdyn sopimuksen (SEU) 5 artiklan 3 kohdan mukaisesti toissijaisuusperiaatetta ei sovelleta EU:n yksinomaiseen toimivaltaan kuuluvilla aloilla. Valtioneuvosto katsoo, että ehdotus on toissijaisuusperiaatteen mukainen.

Käsittely Euroopan parlamentissa

Asetus käsitellään tavallista lainsäätämisjärjestystä noudattaen. Euroopan parlamentti ja neuvosto hyväksyvät yhdessä asetuksen SEUT artiklan 294 mukaisesti.

Euroopan parlamentin kansainvälisen kaupan valiokunnan luonnosraportissa 2023/0252(COD) raportoija suosittelee komission ehdotuksen hyväksymistä ilman muutoksia. Euroopan parlamentin kansainvälisen kaupan valiokunnan on tarkoitus äänestää ehdotuksesta 18.-19.9.2023 ja täysistunnon 2.-5.10.2023.

Kansallinen valmistelu

U-jatkokirjelmä on valmisteltu ulkoministeriön kansainvälisen kaupan osastolla kestävän kaupan yksikössä. Jatkokirjelmä käsiteltiin EU2-jaoston kirjallisessa menettelyssä 21.-25.7.2023.

Eduskuntakäsittely

Koskien nykyistä voimassa olevaa GSP-järjestelmää eduskunnalle on toimitettu U-kirjelmä U 51/2011 vp sekä U-jatkokirjelmä UJ 38/2012 vp.

Lisäksi eduskunnalle on toimitettu U-kirjelmä U 66/2021 koskien nykyisen GSP-järjestelmän korvaavaa asetusehdotusta.

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Asetus kuuluu kauppapolitiikan alaan ja siten unionin yksinomaiseen toimivaltaan. Asetus ei sisällä Ahvenanmaan toimivaltaan kuuluvia kysymyksiä.

Taloudelliset vaikutukset

Nykyisen GSP-asetuksen voimassaolon pidentämistä koskevasta ehdotuksesta ei aiheudu menoja EU:n talousarvioon, eikä sen soveltaminen aiheuttaisi tullitulojen menetyksiä nykytilanteeseen verrattuna.

Jos nykyisen GSP-asetuksen voimassaoloa ei pidennettäisi eikä uudesta GSP-asetuksesta saataisi sovittua ja saatettua sitä voimaan, aiheutuisi asetuksen soveltamisalan piiriin kuuluville kehitysmaille (poislukien vähiten kehittyneet maat) taloudellisia menetyksiä niiden menettäessä tullietunsa. Vastaavasti kustannukset nousisivat EU:n maahantuojille.

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

Asiakirjat

COM(2023) 426 final; 11492/23

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

UM/KPO-30, Kent Wilska, +358 295 351 522

VAHVA-tunnus

EU/929/2023

Liitteet

Viite